

ἀναλαμπές, ἔδειχναν ὑπερήφανα καὶ τῶν Τρικόρφων ἢ ράχες τὰ φημισμένα ταμπούρια τοῦ Γέρου τοῦ Μωριᾶ, τὰ παλιά καὶ μισοχάλασμένα, ὡσὰν νὰ τὰ-φαγε ὁ πολὺς καιρὸς ποὺ πέρασε ἐπάνωθ' αὐτούς, ἀλλ' ἡ μπαρούτ' ἡ ἀμέτρητη ποὺ κήκε καὶ μέσα κι ὅζω ἀπὸ τὰ χονδρά τους προχώματα.

Ἡ ἴδιες ἀναλαμπές μᾶς ξεσκέπασαν ἀπὸ τὴν πυκνὴ μαυρίλα καὶ τὸ περιπόθητο γιὰ ἐμᾶς τότε χάινι τῶν Τρικόρφων. Τὸ εἶδε ὁ μπροστινὸς σύντροφος, ὁ λιγὸψυχος, διὸ τρεῖς βολές 'ς τὴ φέξη τῆς ἀστραπῆς κι ἀναστέναξε ἀπὸ ξαλάφρωση καὶ λαρωμὸ. Τὸ εἶδε ὁ δευτέρος, ὁ ἄφοβος καὶ ξεθαρρεμένος, κ' ἔκοψε τὸ τραγούδι του τὸ γλυκὸν χο, ὡσὰν νὰ τοῦ ἤλθε πικρὰ ποὺ φθάνουμε σὲ χάινι, ὡσὰν νὰ ἤθελε ν' ἀλαργεῖ ἀκόμα ὁ δρόμος μέσα 'ς τὴν ἐρημιὰ τοῦ σκοταδιοῦ καὶ τὴ λαχτάρα τῆς κακοκαιρίας. Μὲ χιλιάδες κραυγές μᾶς ἄνοιξαν 'ς τὸ χάινι. Ὡσὰν νὰ βρῖσκοντο τὴν ὥρα ἐκείνη ὅλ' οἱ κάτοικοι τοῦ βυθισμένοι 'ς τὸν πρωτόπνο. Ξεκαθαλικεύομε. Δένομε τὰ ζῶα ἀπὸ τοὺς ξύλινους στύλους τοῦ χαγιατιοῦ καὶ μπαίνοντας 'ς τὸ στατό, τί νὰ ἰδοῦμε. Ἐτρωγε ὁ ἀφεντικὸς τοῦ χανιοῦ μὲ τὸ κοπέλι του μέσα σὲ μιὰ πινάκα πῆλινη, καὶ 'ς τ' ἄλλο χωρίσμα, τὸ πατωμένο, ἡ γυναῖκες νυχτέρευαν. Ἐνα δεῖγμα τῆς φιλοξενίας τῶν Ἀρκάδων.

— Κρασί, ζήτησ' ἕνας ἀπὸ μᾶς, λίγο κρασί δὲν ἔχετε νὰ μᾶς δώσετε;

Ὅχι γιὰ νὰ μᾶς μιλήσουν δὲν ἄδειασαν τὰ στόματά τους, ἀλλ' οὔτε τὰ κεφάλια τους δὲν ἐσήκωσαν οἱ ἄντρες. Ἡ κόρη ὅμως ὁποῦ μᾶς ἄνοιξε, δίχως νὰ τοὺς ρωτήσῃ τοὺς λιμασμένους ἀρσενικούς, ἀφίνει τὴ δρούγα της μὲ τὴ λευκὴ τουλούπα μισοκλωσμένη 'ς ἕναν γόικο, χώνεται 'ς τὸ παρὰμέρισμα τῶν γυναικῶν καὶ γυρίζει προφέροντάς μας 'ς τὰ χέρια μ' εὐγενικώτατον τρόπο ἐλάτινο κανατάκι μικρὸ γιομάτο ἀπὸ ξανθὸ πολυάφρο κρασί. Πίνομε 'ς τὴν ἀράδα ἐμεῖς ἀπὸ τὰ χέρια της καὶ τὴν τηρᾶμε 'ς τὰ μάτια τὴν κεράστρα μας, γητεμένοι ἀπὸ τὴ θυμασία της κορμωστασιά. Ἦτον ὡς δεκαοχτὼ χρονῶν, ψηλὴ, ρωμαλέα, μεστωμένη, ροδοκόκκινη, περίμορφη, μὲ μαῦρα ὀλάνοιχτα μάτια ὡσὰν τῆς πετροπέδικας, ἀπὸ τ' ἀγριολούλουδα ἐκεῖνα ποὺ μονάχα 'ς τ' ἀπάτητα δάση καὶ τὲς ἀβόσκητες ράχες τοῦ μυριόκορφου Μαινάλου φυτρώνουν. Δὲν ἐδέχθηκε μὴδὲ πληρωμὴν ἢ κυρά. Τέτοια γυναικεία κάλλη καὶ τέτοιες ἀρετὲς πάνταγνες, κρεῖμα νὰ μολεῦνται ἀπ' ἀνδρικὰ δάχτυλα ἀναίσθητα καὶ ἀπ' ἀφιλόξενα χνώτα.

— Εἶδες τὸν ἀθεόφοβο; οὔτε χαϊρέτισμα οὔτε τίποτα.

Εἶπε ὁ λιγὸψυχος σύντροφός μας, ὅταν σταμάτησε ἡ ψιχάλα κ' ἐβγήκαμε νὰ πάρουμε πάλι τὴν στρατά μας.

— Σώπαινε, τί μᾶς ἀποζήμιωσε τετράδιπλα ἡ κόρη του μὲ τὴν ὡμορφιά της καὶ τὸν καλὸ τρόπο.

Τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ κοντινὸς του, ὁ ἄφοβος καὶ λίγο κοπελιάρης.

Εἶχαν ἔλθει κ' οἱ ἀγωγιάτες μας τότε. Ἀναστάλαξε ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὁ οὐρανός. Ἐπαψαν ἡ βροντές,

ἔσθυσαν ἡ τρομακτικὲς ἀναλαμπές, τὰ σύγνεφα κάπου κάπου ξεκόβοντο καὶ τώρα 'ς τὴν κομματιαστὴν ἀστροφεγγιὰ ἀνάριωνε λίγο λίγο τὸ σκοτάδι καὶ γύρω μας ξεχώριζαν θαμπὰ ραχοῦλα ἀπὸ ραχοῦλα καὶ ρεματιά ἀπὸ ρεματιά. Κι ὅταν ξεβγήκαμε ἀπὸ τὰ κλωθογυρίσματα τῶν Τρικόρφων καὶ πέρασαμε 'ς τὸν κατηφορικὸ μεγάλδρομο τῆς Τριπολιτσᾶς, χαμηλά, πολὺ χαμηλά, μέσα 'ς τὴν ἄπατη καὶ μυστηριώδη σκοτεινιά ποὺ σκέπαζε τὸν πλατὺ κάμπο, εἶδαμε τὸ μέγα πλήθιο τῶν φώτων της κ' ἐμάλαξε τὴν ψυχὴ μας τὸ ἴδιο γλυκὸ αἶσθημα τοῦ ὡμορφανοῦ τοῦ Λέανδρου, ὅταν 'ς τὸν Ἑλλησπόντο κολυμπώντας ξαγνάντιζε τὸ σημάδιακὸ καὶ πολυπόθητο λύχνο τοῦ πύργου τῆς ξεπλανεμένης του κορασιάς.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Ἡ ΛΥΡΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Στὸν Ψυχάρη

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

Ο ΕΡΩΤΑΣ
Η ΕΛΠΙΔΑ
Η ΧΑΡΑ
Η ΛΥΠΗ
ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ
Η ΖΗΛΩΙΑ
ΤΟ ΜΙΣΟΣ
ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ
ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Ἄλσος φανταστικό. Ὁ Ἐρωτὰς κοιμᾶται κι ὄνειρενεται.

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Μὲ φίλημ' ἀπὸ μενεξὲ καὶ χᾶδεμ' ἀπ' ἀχτίνες,
Μὲ ἄρωμα τῆς λεμονιάς κι ἀγέρι τοῦ βουνοῦ,
Μὲ τραγουδάκια ποὺ σκορποῦν ὀλόξανθες Σειρῆνες,
Μὲ κύματ' ἀφροστέφανα κι ἀστέρια τούρανοῦ,

Σὲ ὀλοπράσινη ἀγκαλιὰ καὶ ῥόδα τοῦ Ἀπρίλη,
Ὁ Ὑπνος μὲ τὰ μάγια του μὲς σ' ὄνειρα σὲ κύλισε,
Καὶ τῆς ἀγάπης τοὺς καημοὺς σοῦ ἔφερε στὰ χεῖλη,
Καὶ ἡ καρδιά σου ἄνοιξε καὶ ἡ ψυχὴ σου μίλησε. . .

Κάθε σου λύπη σκοτεινὴ καὶ ῥοδινὴ χαρὰ
Ἐδίπλωσε ὁ ἄνεμος στὰ δυνατὰ φτερά του,
Καὶ σὰν πουλάκι ποὺ φωλιά τριγύρω λαχταρᾷ,
Τὴ σκόρπισε στὰ φύλλα μας στὸ γοργοπέταμά του.

Μὰ κάθε ῥόδο ἀπὸ μᾶς εἶνε γλυκεῖα παρθένα,
Ὅπου σταλάζει τὴ δροσιὰ σὲ ἄρωμα καὶ γρῶμα,
Καὶ μὲ ὀλόδροσα φίλια περνοῦμ' ἐρωτευμένα,
Καὶ εἶνε μία ἡ καρδιά μὲ τὸ γλυκὸ μας στόμα.

Κρύβει τὸ γῶμα μυστικὰ ξανθὲς τοῦ Ἥλιου ἀχτίδες,
Κλέβει βροχοῦλα τούρανοῦ, δροσοῦλ' ἀπ' τὰ χαράματα,
Καὶ ὁ Ἀπρίλης μᾶς γεννᾷ, — ῥοδόφτερες ἐλπίδες, —
Καὶ πικροστάλαχτη ἡ δροσιὰ ξεραίνεται στὰ κλάματα. . .

Κεῖν' ἡ ψυχὴ μας ἄρωμα, κεῖν' ἡ ζωὴ μας γρῶμα,
Κεῖν' ἡ πνοὴ μας παρθενία κι ἀχτίνες τὰ μαλλιά μας,
Ὁ οὐρανὸς τὰ μάτια μας, ἡ χαρυνγὴ τὸ στόμα,
Καὶ τῆς δροσιᾶς σταλαματιές τ' ἀτέλειωτα φίλιὰ μας.

H XAPA

Μᾶνθη στολίζουν τὴ γὰρὰ κι ἄνθη στὴ λύπη φέρουν,
Μᾶνθη στολίζουν τὸ νεκρὸ καὶ μᾶνθη τὶς νυφούλες,
Μᾶνθη γελοῦνε τὴν καρδιά καὶ τὸν καημὸ τῆς παίρνουν
Ἀπάρθενο σὰν τὸ νερὸ στὶς κρυερὲς βρυσούλες. . .

Νεράιδες ἡλιογέννητες μὲ μαγεμένο βλέμμα,
Σκορποῦμε ὄνειρα γλυκὰ τριγύρω χρυσοφτέρωτα,
Κἔχουμε θρόνο ὀλόχρυσο καὶ διαμαντένιο στέμμα,
Τῆς παρθενιάς τὴν ὡμορφιά καὶ τῆς καρδιάς τὸν ἔρωτα!

Μὲ φίλημ' ἀπὸ μενεξὲ καὶ γάδεμ' ἀπ' ἄχτινες,
Μὲ ἄρωμα τῆς λεμονιάς κι ἀγέρι τοῦ βουνοῦ,
Μὲ τραγουδάκια ποὺ σκορποῦν ὀλόξανθες Σειρῆνες,
Μὲ κύματ' ἀφροστέφανα κι ἀστέρια τοῦρανοῦ,

Σὲ ὀλοπράσινη ἀγκαλιὰ καὶ ῥόδα τοῦ Ἀπρίλη,
Ὁ ὕπνος μὲ τὰ μάγια του μὲς σ' ὄνειρα σὲ κύλισε,
Καὶ τῆς ἀγάπης τοὺς καημοὺς σοῦ ἔφερε στὰ χεῖλη,
Καὶ ἡ καρδιά σου ἄνοιξε καὶ ἡ ψυχὴ σου μίλησε. . .

Ναρκόνοι ὁ ὕπνος τὴ ματιά ὅπου ἀναταράζει
Σὰν κύμα ὀλοφούσκωτο ἀγάπης χίλια πάθη.
Ναρκόνοι ὁ ὕπνος τὴ ματιά, ποῦ μὲ τὴ λάμψι μοιάζει
Τῆς ἀστραπῆς ποῦ χάνεται μὲς τῆς ψυχῆς τὰ βᾶθη. . .

Κι ἂν στοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς ἐγάρισε ψυχὴ,
— Ἀνθος λευκὸ κι ἀμύριστο σὲ ἀφύλλα κλαδιά, —
Σὺ στὴν ψυχὴ μας ἔδωσες ζωὴ νὰ εὐτυχῇ,
Καὶ χάριτες τὸ φίλημα μαζὶ μὲ τὴν καρδιά!

H ΕΛΠΙΔΑ

Σὰν περισσότερὸν κάτασπρο σ' ὀλόθερμη φωλιά,
Γεννιέμαι μὲ τὸν ἄνθρωπο σὰν τὴν ψυχὴ στὸ σῶμα,
Πετῶ σὰν ὄνειρο χαρῆς μὲ ῥόδινα φίλια,
Καὶ χάνομαι σὰν τοῦρανοῦ τὸ γαλαζένιο χρώμα.

Λάμπω σὰν ἄστρο πράσινο σ' ὀλόμαυρη νυχτιά,
Εἶμαι τῆς Λύπης σάβανο καὶ τῆς Χαρᾶς τὸ μάτι,
Ἐχὼ καθρέφτη τοῦ Θεοῦ τὴ σπλαχνικὴ ματιά,
Κεῖμαι στὴ νύχτα τῆς ζωῆς τῶν Μάγων μονοπάτι. . .

Μοιάζει ἡ ψυχὴ μου μὲ παλμὸ σὲ πονεμένα στήθια
Ποῦ τὸν κοιμίζουν ὄνειρα ῥοδόφτερα τ' Ἀπρίλη,
Μοιάζει ἡ ζωὴ μου τὰ γλυκὰ τῆς μάννας παραμυθία
Ὅπου τὸν ὕπνο φέρουνε στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλη.

Μὴ νύχτ' ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ ἐχύθηκ' ἓνα ἀστέρι,
Καὶ τ' ἀσημένιο του τὸ φῶς σκορπίστηκε στὴ γῆ,
Καὶ σὰ διαμάντι ἔπεσε ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι,
Τάστρο ἡ ἐλπίδα ἦτανε, τὸ φῶς του ἡ αὐγή. . .

Τρέχουν τὰ χρόνια καὶ μ' αὐτὰ τρέχω κ' ἐγὼ μαζί,
Κι ἀκολουθῶ τὴν ψυχὴ ὅπου αἰώνια ζῇ,
Κεῖνε τὰ χρόνια κύματα, ψηλὰ σὰν τὸ βουνό,
Ποῦ στὸν αἰώνιο τῆς ζωῆς κυλοῦν ὠκεανό. . .

Νοιώθω ἓνα χτύπο στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ μου κατί,
Ὅπου δὲ μοιάζει μὲ γὰρὰ μὰ οὔτε καὶ μὲ λύπη,
Μὴν τύχη καὶ μὲ βάσκανε τοῦ ἔρωτα τὸ μάτι;
Σὰν κατὶ νῆχω στὴν καρδιά καὶ κατὶ νὰ μοῦ λείπη. . .

Ἀγάπης λόγια τρυφερά δὲν ἄκουσ' ἀπὸ χεῖλη,
Κι οὔτε τὴ γλώσσα τῆς καρδιάς ποτὲ ὡς τώρα μίλησα,
Μοιάζει ἡ ψυχὴ μου χαρναυγὴ παρθενικὴ τ' Ἀπρίλη. . .
Καὶ στόμα δὲ μὲ φίλησε καὶ στόμα δὲν ἐφίλησε. . .

Νοιώθω ἓνα χτύπο στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ μου κατί,
Γιατ' ἦταν φλόγα ἡ ματιά καὶ πυρκαγιά τὸ μάτι. . .
Τάχα κ' ἐκείνου ἡ καρδιά γιὰ μένα νὰ χτυπᾷ;
Τί τάχα κι ἂν τὸν ἀγαπῶ σὰν δὲ μὲ ἀγαπᾷ. . .

Γεννήθηκα σ' ὀλόφωτα καὶ μαγικά παλάτια,
Ποῦ ἔχουν τὶς θύρες σφαλιστές, τὶς σκάλες μαρμαρένιες,
Κἔγω τὸ χρώμα τοῦρανοῦ στὰ φωτερὰ μου μάτια,
Κεῖν' ἡ καρδιά μου ἀπείραχτη κι ὁ νοῦς μου δίχως ἔννοιες.

Στῆς μάννας τὴ θεομὴ ἀγκαλιὰ, στῆς νύφης τὸ στεφάνι,
Στὴ δόξα τοῦ πολεμιστῆ, στοῦ γέρου τὴν εὐχή,
Στοῦ κοριτσιοῦ τὴν παρθενιά, στ' ἀρνάκια τοῦ τσοπάνη,
Στὴν ἀπονήρευτη καρδιά καὶ στὴν ἀγνή ψυχὴ,

Στὸ γέλιο τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, στῆς μάγισσας τὸ μάτι,
Στῆς λίμνης τὰ γλυκὰ νερά, σ' ὀλόθερμη φωλιά,
Στοῦ μεθυμένου τὸ κρασί, στὸν ὕπνο τοῦ ἐργάτη,
Πετῶ κρυμμένη καὶ σκορποῦ ἀθάνατα φίλια!

Ἐχὼ τὸ γέλιο σύντροφο καὶ τὴ γλυκειὰ ἐλπίδα,
Τοῦ γίαιεμοῦ τὴν εὐωδιά στὸ στήθος καὶ στὰ χεῖλη,
Παρθένια κοσμογύριστη δὲ γνώρισα πατρίδα. . .
Σὰν χελιδόνι τοῦ Μαρτίου ποῦ φεύγει τὸν Ἀπρίλη. . .

Εἶμαι πλασμένη ἀπὸ ἀφρὸ ποῦν' στοῦ γιαιοῦ τὴν ἄκρη,
Σὰν πεταλοῦδα διάφανη στ' ἀγιοκλημα πετῶ,
Τὸ μάτι μου δὲν ἔχυσε καημοῦ καὶ πόνου δάκρυ,
Καὶ ταῖρι ὅμοιο νὰ βρῶ γυρεύω καὶ ζητῶ.

Σὲ ῥοδοδάφνες, λιγαριές, μὴ νύχτ' ἀσημωμένη,
Ἀπάντησα ἓνα ξανθὸ κι ὠραῖο παλληκάρι,
Καὶ στὴ ματιά του ἔννοιωσα καρδιά ἐρωτευμένη,
Καὶ στὴ ματιά μου ἔννοιωσε τῆς ὡμορφιάς τὴ χάρι.

Καὶ τὸ ξανθὸ τρελλόπαῖδο μὲ χεῖλη κερασένια,
Μᾶναψε φλόγα στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ μου ἔννοια,
Καὶ τῆς ἀγάπης τοὺς καημοὺς ἀρχίνησε νὰ πῇ,
Πρὶν ἡ καρδιά του βαγιστῇ κ' ἡ γλώσσα του κοπῇ:

Εἶδα τὸν ἥστερο οὐρανὸ
Τὸ χρώμα του νὰ χάσῃ,
Εἶδα τὸν κρίνο ταπεινὸ
Στὸν ἄνεμο νὰ σπᾶσῃ,

Εἶδα νεράκι τοῦ βουνοῦ
Νὰ τρέχῃ θολωμένο,
Εἶδα τ' ἀστέρι τοῦρανοῦ
Νὰ σβύσῃ καρφωμένο,

Εἶδα τὸ κύμα στὸ γιαιό
Νὰ φρίζῃ μανιωμένο,
Εἶδα τὸν ἄνθρωπο τρελλό
Στὰ σίδερα δεμένο,

Εἶδα πιασμένο τὸν ἀητό,
Εἶδα βουβὸ τᾶηδόνι,
Κεῖδες τὸν ἄπιστο πιστό!
Κεῖδα καρδὶ ἀπὸ χιόνι!

Καὶ τὸ τραγοῦδι ἔπαψε καὶ σβύστηκε καὶ χάθη
Καὶ πνίγηκε ἀπ' τοὺς στεναγμοὺς μὲς στῆς καρδιάς τὰ βᾶθη,
Καὶ τὸ ξανθὸ τρελλόπαῖδο μοῦ σήκωσε τὸ νοῦ,
Καὶ τὴ φωνὴ του ἀντιλαλοῦν οἱ ῥάχες τοῦ βουνοῦ.

Τὰ μάτια τοῦ ὀλόφωτα, λες καὶ τὰ εἶχε μάγισσα,
Μὲ τῆς ἀγάπης τὸ φίλι χίλιες φορές τὰ φίλησα,
Καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἐκλεψα καὶ τὴν καρδιά τοῦ ῥάγισα,
Καὶ σὰ νεράϊδα στὸν ἀφρὸ στὴν ἀγκαλιὰ του κύλισα. . .
Κεῖνα τραγοῦδι ταιριαστὸ ἀρχίνησα νὰ πῶ,
Τραγοῦδι δίχως ὡμορφιά κι ἀρμονικὸ σκοπὸ:

Εἶν ἡ καρδιά καθρέφτης μαγεμένος,
Ποῦ τὸν φωτίζει ἀγάπης χαρναυγὴ,
Μὲς στῆς ψυχῆς τὰ τρισβάθα χωμένος,
Σὰν τὸ διαμάντι τᾶθρετο στὴ γῆ. . .

Εἶν ἡ καρδιά καθρέφτης μαγεμένος,
Ποῦ ὅταν τὰ κάλλη μου θωρῶ,
Προβάλλει ὁ Ἐρωτας μισοκρυμμένος,
Καὶ νὰ κοιτάξω δὲν μπορῶ.

Εἶν ἡ καρδιά καθρέφτης μαγεμένος,
Ποῦ τὸν φωτίζει ἀγάπης χαυραγή,
Μὲς στῆς ψυχῆς τὰ τρίσβαθα γωμένους,
Σὰν τὸ διαμάντι τᾶβρετο στὴ γῆ...

Καὶ τὸ τραγοῦδι ἔπαψε καὶ σβύστηκε καὶ χάθη,
Καὶ πνίγηκε ἀπ' τοὺς στεναγμούς μες τῆς καρδιάς τὰ βάθη,
Κι ἀπὸ τὰ μάτια μου μπροστὰ κι ἀπὸ τὸ λευκὸ μου χέρι,
Σὰ γελιδόνι ξέφυγε τὸ ζηλευτὸ μου ταῖρι,
Καὶ χάθη ὁ τραγουδιστὴς μαζὶ μὲ τὸ τραγοῦδι,
Σὰν ἴσκιος μὲ τὸ σταυραχτὸ, σὰν μῦρο μὲ λουλουδι...

Μὴν τύχη κῆταν ὄνειρο σὲ σκοτεινὰ μεσάνυχτα,
Μὴ βγήκανε φαντάσματα, μὴ βγήκαν ζωτικά;
Τὰ μάτια του τὰ φωτερὰ δὲν ἔβλεπα ὁλάνοιχτα,
Καὶ δὲν τοῦ πῆρα τῆς καρδιάς τὰ τόσα μυστικά;

Η ΛΥΠΗ

Δὲ βγήκανε φαντάσματα, δὲ βγήκαν ζωτικά,
Μόνε σοῦ πῆρε τῆς καρδιάς τὰ τόσα μυστικά,
Καὶ πέταξε σὰν τὸ πουλὶ καὶ σβύστη σὰν τὸ κύμα,
Καὶ χάθη σὰν τὴν παρθενιὰ μες σὲ νυφούλας μνήμα...

Κεῖχε στὰ χεῖλη ζαχαρὴ καὶ στὴν καρδιά φαρμάκι,
Στὸ μάτι του τὴν ἀστραπή, στὸ νοῦ του τὸ σκοτάδι,
Στὸ στῆθος ἔρημη φωλιά, στὸ στόμα τραγουδάκι,
Κεῖχε τὴ λάμψη διαμαντιοῦ τὸ ψεύτικο πετράδι...

Μὰ ἐγὼ παρθένια καστανὴ μ' ὁλόμαυρα μαλλιά,
Ἔγω τὰ μάτια ὁλόγρυπνα καὶ βλέπω τὴν ἀλήθεια,
Κεῖδα τὴν ψεύτικη χαρὰ ποῦ κρύβουν τὰ φιλιὰ,
Κεῖν' ἡ ζωὴ μας ὄνειρο γεμάτο παραμύθια.

Κεῖνε τὸ φίλημα γλυκὸ γιὰτ' εἶν' πικρὸ τὸ δάκρυ,
Κεῖνε τὰ δόντι χαρωπὸ γιὰτὶ ὁ γκιώνης κλαίει,
Κεῖνε τὸ κύμα ἤσυχο σὰ χύνεται στὴν ἄκρη,
Κεῖν' ἡ καρδιά μ' ὁρφώτερη τὸν πόνο τῆς σὰ λείει...

Κεῖν' ἡ μέρα γαλανὴ γιὰτ' εἶν' ἡ νύχτα μαύρη,
Κεῖνε τὰ στέρια λαμπερὰ γιὰτὶ ὁ ἥλιος γέρνει,
Τὴ δόξα ὁ πολεμιστὴς στὸ θάνατο θε ναύρη...
Τὴ νύφη ὁ ἀγαπητικὸς μὲ δάκρυα τὴ φέρνει...

Δὲ βγήκανε φαντάσματα, δὲ βγήκαν ζωτικά,
Μόνε σοῦ πῆρε τῆς καρδιάς τὰ τόσα μυστικά,
Καὶ πέταξε σὰν τὸ πουλὶ καὶ σβύστη σὰν τὸ κύμα,
Καὶ χάθη σὰν τὴν παρθενιὰ μες σὲ νυφούλας μνήμα...

Μὰ ἐγὼ παρθένια καστανὴ μ' ὁλόμαυρα μαλλιά,
Ἔγω τὰ μάτια ὁλόγρυπνα καὶ βλέπω τὴν ἀλήθεια,
Κεῖδα τὴν ψεύτικη χαρὰ ποῦ κρύβουν τὰ φιλιὰ,
Κεῖν' ἡ ζωὴ μας ὄνειρο γεμάτο παραμύθια.

Καὶ τριγυρνῶ μεσάνυχτα καὶ βγαίνω πάντα βράδυ,
Καὶ νὰ σκορπίσω τοὺς καημούς ποῦ ἔχω δὲν μπορῶ.
Εἶν' ἡ καρδιά μου ἀστέρευτο τῆς συφορᾶς πηγᾶδι,
Κεῖνε τὸ δάκρυ τῆς καρδιάς τ' ἀμίλητο νερό!...

Σὲ σκοτεινὰ χαλάσματα πετῶ σὰ νυχτερίδα,
Καὶ τυρανιέμαι ἀδιάκοπα σὰν τὴ ψυχὴ στὸν Ἄδη,
Καὶ νάντικρύσω δὲν μπορῶ τοῦ ἥλιου τὴν ἀχτίδα,
Κέχω τὴ θλίψη γιὰ χαρὰ, κέχω γιὰ φῶς σκοτάδι...

Γιαυτὸ αἰώνια κ' ἐγὼ μονάχη μου γυρνῶ,
Κέχω κατὰρὰ ἀπ' τὸ Θεὸ ποτὲ νὰ μὴ γερνῶ,
Κι ἀπ' τὰ χλωμὰ τὰ χεῖλη μου, ὠχρότατο λουλουδι,
Σκορπιέται μ' ἀναστεναγμούς τῆς Λύπης τὸ τραγοῦδι:

— Ἀπάντησα στὴν ἐρημιὰ ἓνα μεγάλο δέντρο
Ποῦ εἶχε τοὺς κλώνους φουντωτοὺς κι ὁλόμαυρα τὰ φύλλα,
Ποῦ εἶχε τὴ ρίζα του βαθειὰ καὶ τὴν κορφὴ σὲ ὕψος...
Ἀγέρι δὲν τὸ φύσηξε καὶ ἥλιος δὲν τὸ εἶδε,
Κι οὔτε κοράκι ἀθήσε ποτὲ νὰ ξαποστάσῃ...
Ἄν φύτρώσε μονάχο του ἡ τῶχουν φυτεμένο,
Μηδὲ κανέναν ἔμαθε, μηδὲ κανέναν ξέρεи.
Στὴ ρίζα του καθότανε μιὰ λιγερὴ θλιμμένη,
Καὶ πότιζε μὲ δάκρυα τὸ μαυρισμένο χῶμα,
Καὶ σὰν κοντὰ τῆς ἔφτασα, καὶ σὰν κοντὰ τῆς πῆγα,
Τὴν ἔχασ' ἀπ' τὰ μάτια μου, τὴν ἔχασ' ἀπ' ἔμπρός μου,
Σὰν ἀστραπὴ στὰ σύννεφα, σὰν ζωτικὸ στὸν ἥλιο.
Καὶ τὰ κλωνάρια κοίταξα καὶ μες τὰ φύλλα εἶδα,
Ῥόδα ξανθὰ ποῦ ἔγυναν οὐράνια εὐδωιά,
Καὶ σήκωσα τὸ χέρι μου νὰ κόψω κ' ἐγὼ ἓνα,
Κ' ἔπесαν ὅλα κατὰ γῆς χλωμὰ καὶ μαραμμένα...
Κ' ἐπρόβαλε ἡ λιγερὴ σὰ φάντασμα καὶ μοῦπε:
— Τὰ ῥόδα εἶνε ἡ Χαρὰ, τὸ δέντρο εἶν' ἡ Λύπη!

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ

Σὰν τὸ τρεχάμενο νερὸ ποῦ πέφτει ἀπὸ ψηλά,
Καὶ τρώει βράχο μὲ καιρὸ καὶ σκάφτει πέτρα στὸ βουνό,
Ἔτσι τὸ δάκρυ τοῦ καημοῦ ὁλόκαυτο κυλᾷ,
— Ἀπόβροχο φαρμακερὸ ἀπὸ γαλάζιο οὐρανὸ! —
Καὶ μοιάζει πέτρα ἡ συφορὰ κ' ἡ θλίψη μοιάζει βράχο,
Ποῦ τόνε τρώει στᾶζοντας τὸ δάκρυο μονάχο...

Ὅποιος ἀγάπη ἀληθινὴν στὰ σωθικά του νοιώθει,
Ἔχει τὸν πόνο στὴν καρδιά, τὰ δάκρυα στὰ μάτια,
Καὶ ἄς σκορπίζουν τὴ χαρὰ τρελλὰ φιλιὰ καὶ πόθοι,
Κι ἄς φτερουγίζουν οἱ ψυχὲς σὲ μαγικὰ παλάτια,
Μοιάζει συχνὰ μὲ σάβανο τοῦ βασιλῆα ἡ πορφύρα...
Κ' ἔχει τὸ δάκρυ μιὰ χορδὴ στοῦ Ἐρωτα τὴ Λύρα!

Τὸ γίαιεμι χωρὶς δροσιὰ δὲν ἔχει διόλου χάρι,
Κεῖνε τὰ χεῖλη ἄψυχα σὰν τὸ φιλι τοὺς λείπει,
Ἡ λύρα τοῦ τραγουδιστῆ θέλει χρυσὸ δοῦξάρι...
Κ' ἡ λύπη θέλει τὴ χαρὰ καὶ ἡ χαρὰ τὴ λύπη...
Θέλουμε φῶς τὰ σκοτεινὰ τοῦ Ἐρωτα παλάτια,
Θέλουν βροχὴ τὰ λουλουδα καὶ δάκρυα τὰ μάτια!

Θελεῖ ὁ μαρμαρίνος λαίμωρος ὁλόθερμα φιλιὰ,
Θέλουν τὰ ξέπλεκα μαλλιά κρινόλευκη τὴν πλάτη,
Θελεῖ φτερά τοῦ Χερουδεῖμ τῆς κόρης ἡ ἀγκαλιὰ,
Θελεῖ ἡ καρδιά διπλὴ καρδιά, τὸ μάτι ἄλλο μάτι...
Κι ἂν εἶν' βασιλίσσα ἡ Χαρὰ φορετὴ τῆς θλίψης στέμματα,
Κέχει ψυχὴ τὸ στεναγμὸ καὶ δάκρυα γιὰ αἶμα!

Χαρὰ σ' ἐκείνον ποῦ μπορεῖ μὲ δάκρυ νὰ σκορπίσῃ
Ὅλες τὶς πίκρες, τοὺς καημούς, τ' ἀτέλειωτα φαρμάκια.
Χαρὰ σ' ἐκείνον ποῦ μπορεῖ τὴ θλίψη ν' ἀντικρύσῃ
Καὶ τῆς καρδιάς τοὺς στεναγμούς νὰ γράψῃ τραγουδάκια...
Κι ὅποιος δὲ χύσῃ δάκρυα σὰν ἡ καρδιά του ἀνάψῃ,
Μοιάζει τυφλὸ ποῦ δὲν μπορεῖ τὸν πόνο του νὰ κλάψῃ...

Κλάψε παρθένια λιγερὴ τὴν ἄπονη καρδιά,
Ποῦ σ' ἄφησε ὁλομόναχη καὶ χάθηκε καὶ πάει,
Σὰν τὸ κρινάκι τὸ λευκὸ στὴν ἐρημὴν ἀμμουδιά,
Ὅπου τὸ δέρνει ἡ θάλασσα κι ἀγέρας τὸ χτυπάει.
Κλάψε παρθένια λυγερὴ καὶ χῦσε μαῦρο δάκρυ,
Πικρότερο ἀπ' τὴ θάλασσα ποῦ χύνεται στὴν ἄκρη...

Η ΖΗΛΕΙΑ

Σήκω παρθένια λυγερὴ νὰ δῆς τὸ παλληκάρι,
Ποῦ σὲ ἀφρόπλαστο λαίμωρο γίλια φιλιὰ σκορπᾷ,
Σήκω νὰ δῆς τὴν καστανὴν ποῦ θέλει νὰ σ' τὸν πάρῃ,
Τὴν καστανὴν ποῦ τὸ ξανθὸ τρελλόπαῖδο ἀγαπᾷ.

Ἀπ' τὰ γλυκὰ τὰ χεῖλη σου κι ἀπ' τὰ χιονάτα στήθη,
Τὸν ἔρπαξε σὰ μάγισσα μόνο μὲ μιὰ ματιά,
Σὰν ἄστρο διαβατήρικο ποῦ ξαφνικὰ ἐρύθη
Κ' ἔλαμψε φῶς σὲ σκοτεινὴ καὶ ἄγρια νυχτιά...

Καὶ τὸ ξανθὸ τρελλόπαιδο κυλιέται σ' ἀγκυλιά
Ποῦ τὴ χαϊδεύουν ὄνειρα καὶ τὴ φλογίζουν πόθοι.
Καὶ τὸν κοιμίζουν παλμοὶ καὶ τὸν ξυπνοῦν φιλιὰ,
Καὶ μαγεμένη τὴν ψυχὴ νὰ φτερουγίσῃ νοιώθει...

Δὲν ἦτανε φαντάσματα, δὲν ἦταν ζωτικὰ,
Μόνε σοῦ πήρε ἡ καστανὴ τῶραϊο παλληκάρι.
Γιατ' εἶχε χεῖλη πύρινα καὶ μάτια πιὸ γλυκὰ...
Τὸ δαχτυλίδι μέση της καὶ ζώνη της τὴ χάρη...

Καὶ τώρα ζοῦν καὶ οἱ δύο μαζί μὲ τὸ φιλὶ στὰ χεῖλια,
Κ' ἔχουν ψυχὴ τοῦ ἔρωτα τὴ μαγικὴ πνοή,
Κ' εἶν' ἡ χαρὰ τους ἔχτρα σου καὶ ἡ εὐτυχία ζήλεια,
Κ' εἶν' ἡ ζωὴ τους θάνατος καὶ ὁ θάνατος ζωή!

Σὺ τοῦχρὲς μάθει τὸ φιλὶ καὶ τῆς καρδιᾶς τὰ πάθη,
Σὺ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου σ' ἐρωτικὰ παλάτια,
Πῆρε τὸ ῥόδο ἡ καστανὴ καὶ σ' ἄφησε τ' ἀγκάθι...
Πῆρες τίς πρώτες του ματιές καὶ σούχλεψε τὰ μάτια!

Σκορπᾷ ὁ ἥλιος φανερά ὁλόξανθες ἀχτίδες,
Σκορπᾷ καὶ ὁ ἔρωτας κρυφὰ τριγύρω του τὴ Ζήλεια,
Οἱ πρώτες μοιάζουν τῆς ψυχῆς τίς φτερωτὲς ἐλπίδες,
Κ' ἡ δευτέρη μὲ σάβανο σὲ νεκρωμένα χεῖλια.

Σὰ δράκος τοῦ παραμυθιοῦ ἀπ' ἔξω ἀπὸ σπηλιά,
Φυλάει ἡ ζήλεια τὴν καρδιὰ μὴν ἡ ἀγάπη φύγη,
Καὶ στέκει μ' ἄγρια θωριά, γλωμὰ, χωρὶς μιλιὰ,
Καὶ ἄγρυπνα τὰ μάτια της ὁλόγυρα ξανοίγει...

Σήκω παρθένε λιγερὴ καὶ κοίταξέ με λίγο,
Ἐγὼ εἶμαι ἡ Ζήλεια ποῦ μιλω, ἡ Ζήλεια ἡ βαμμένη,
Ἀπὸ τὰ βάρη τῆς καρδιᾶς ποτέ μου δὲ θὰ φύγω,
Σὺν ἡ ψυχῇ σου ἄδικα μαραινέται θλιμμένη.

ΤΟ ΜΙΣΟΣ

Τὸ λογικὸ μου ἀρχινιστὸ στὸν ἄνεμο σκορπίζεται,
Καὶ ἡ καρδιὰ στὰ στήθη μου χτυπάει πάντ' ἀκούμητη,
Ἀπὸ παλμὸ ἐρωτικὸ σὰν πρῶτα δὲ βραγίζεται,
Ἐσθυσ' ἡ φλόγα τῆς ψυχῆς, ἡ φλόγα ἡ ἀτίμητη...

Ἀγάπης λόγια τρυφερὰ μιὰ νύχτα ἐσὺ μοῦ μίλησες,
Καὶ στήν ψυχῇ μου ὄνειρα τρισευτυχίας ἔταξες,
Κ' ἐγὼ κοντὰ σου ἔγειρα καὶ ἐσὺ γλυκὰ μὲ φίλησες,
Κι ἀπὸ τὰ μάτια μου μπροστὰ σὰ χελιδόνι πέταξες...

Τὴν ψεύτικη ἀγάπη σου, τὸ πλάνο σου τὸ φίλημα,
Κάθε σου λόγο τρυφερό, κάθε χρυσὸ μου ὄνειρο,
Δὲν ἔννοιωσα στὰ χεῖλη σου καὶ στὸ γλυκὸ σου μίλημα,
Δὲν εἶδα κἄν στὸ μάτι σου ἐκεῖνο τὸ παμπόνηρο.

Μὴ μοῦ μιῶς πῶς μ' ἀγαπᾷς, κἄν οἱ ματιές μας σμίγουνε,
Ἐγὼ στὰ χεῖλη ὄχεντρες καὶ φεῖδια μὲς τὸ βλέμμα μου,
Μαύρες πληγὲς στὰ σωθικά οἱ πίκρες μου ἀνοίγουνε,
Κ' ἐγὼ τὴν Κόλασι καρδιὰ καὶ τὸ φαρμάκι αἷμα μου...

Σ' ἀγάπησα... ναι... μιὰ φορὰ, μ' ἐλπίδες χρυσοφτέρωτες,
Σ' ἀγάπησα... μὰ τὸ γιατί; ποτέ μου δὲν τὸ γνωρίζα,
Μιὰ νύχτα ἀπὸ τὰ μάτια σου ἐπρόβαλαν οἱ ἔρωτες,
Καὶ τὴν καρδιὰ μου ἔκλεψαν καὶ τὴν ψυχὴ δὲν ὥριζα.

Μὰ τώρα; Ὅσα δάκρυα γιὰ σένα τὰ μεσάνυχτα
Ἐχύσανε τὰ μάτια μου σὲ προσκεφάλι ὁλάνοιχτα,
Τόσα νὰ σοῦ ῥθουνε κακὰ καὶ συμφορὲς καὶ βάρη,
Ὅσες φορὲς μὲ τὴν ψυχὴ στὰ χεῖλη μου ἀνάσανα...

Μὴ φεύγεις... στάσου! Σὲ κρατῶ, προδότῃ, μὲ τὸ χέρι μου,
Στὸ παγωμένο στήθος σου, τὸ ἄψυχο, τὸ ἄπονο,
Ὅπου δὲν ἔννοιωσε ποτέ τῆς λύπης τὸ παράπονο,
Στὸ παγωμένο στήθος σου θὰ μπηξῶ τὸ μαχαίρι μου!

Τὴν παρθενιά μου πάνταγνη θὰ βάλω μὲ τὸ αἷμα σου,
Θέλει πορφύρα ἔνδοξη τοῦ πάθους ἡ βασιλίσσα!...
Τὸν ἔρωτά μου ἔκλεψες καὶ φόρες γιὰ στέμμα σου,
Κι ἂν σὲ σκοτόνω μὴν ξεχνᾷς πῶς μιὰ φορὰ σὲ φίλησα!

Προδότῃ!... Στάσου!...

Ὅρμῃ νὰ τὸν χτυπήσῃ.

Ο ΕΡΩΤΑΣ

ὦ Θεοί!... τί ὄνειρο ποῦ εἶδα
Στὰ σκοτεινὰ μεσάνυχτα... ποῦ εἶμαι;... Πέρα πέρα
Προβάλλει ὁ ἥλιος στὰ βουνὰ καὶ ἡ πρώτη του ἀχτίδα
Ῥοδίζει χρυσοστέφανο τὸ γαλανὸν αἰθέρα...

ὦ! μαῦρα πλάσματα τοῦ νοῦ... χαθῆτε ἀπ' ἐμπρός μου...
Σκοταδερά φαντάσματα καὶ ἴσχοι μαγεμένοι...
Φανῆτε Πόθοι καὶ Ἰμεροὶ καὶ Χάριτες ἐστὶ φῶς μου,
Κι ἂς πᾶμε ὅπου ἡ Χαρὰ σκορπιέται μυρωμένη...

Φεύγει.

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Ἐσὺ ποῦ τ' Ἀπειρο κρατεῖς μὲ τόσην ἁρμονία,
Παιδί ποῦ ἐμαρμάρωσε τοῦ Πραξιτέλη ἡ σμίλη,
ὦ! τῆς ψυχῆς φτερούγισμα καὶ τῆς καρδιᾶς μανία,
Χύσε φιλιὰ τῆς Κύπριδος σὲ φλογισμένα χεῖλη!

Η ΕΛΠΙΔΑ

Εἶμαι τῆς Λύπης σάβανο καὶ τῆς Χαρᾶς τὸ μάτι!

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Ὅλο ἀπὸ φύλλα τῆς ροδιᾶς, τῆς Κύπριδος κρεβάτι,
Κοιμίζει πόθους μυστικούς καὶ φτερωτὰ φιλιὰ,
Καὶ ἡ πνοή σου ὁλόδροσθη σὰν τὴν πνοή τοῦ μπάτη,
Ῥοδίζει τὴν κρινόλευκη τῆς κόρης ἀγκυλιά...

Η ΧΑΡΑ

Εἶμαι πλασμένη ἀπὸ ἄφρο ποῦν' στοῦ γιγαλοῦ τὴν ἄκρη...

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Ἡ φλόγα ὅπου ἄναψες μὲς τῆς καρδιᾶς τὰ βάρη,
Μὲ τὰ γλυκὰ σου τὰ φιλιὰ ποτέ ποτέ δὲ σβύνει,
Ὅλα περάσαν τῆς ψυχῆς τ' ἀγριεμένα πάθη,
Μόν' ἡ ἀγάπη τῆς καρδιᾶς ἀγιάτρευτη θὰ μείνῃ...

Η ΛΥΠΗ

Εἶν' ἡ καρδιὰ μου ἀστέρευτο τῆς συμφορᾶς πηγάδι...

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Ἀπ' τὰ ψηλὰ καὶ ὁλόφωτα μαρμάρινα παλάτια,
Ἐπρόβαλες καὶ σούψεσαν διαμάντια ἀπὸ τὸ στέμμα,
Καὶ τὰ διαμάντια ἔγειναν τὰ δάκρυα ἐντὶ μάτια,
Τὰ δάκρυα ποῦν' τῆς καρδιᾶς τὸ στοιχειωμένο αἷμα!

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ

Ἐχει τὸ δάκρυ μιὰ χορδὴ στοῦ ἔρωτα τὴ Λύρα!

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Στὸ ἄγαλμα τῶν Θεσπεϊῶν, παιδί τῆς Ἀφροδίτης,
Κάθε προδότῃ τῆς καρδιᾶς ὀρκίσου νὰ χτυπήσῃς...
Τῆς Κύπριδος δὲν ἀπιστεῖ τὸ φτερωτὸ παιδί της...
Ὅρκισου κάθε σου ἔχτρο σκληρὰ νὰ βασανίσῃς.

Η ΖΗΛΕΙΑ

Φυλάει ἡ ζήλεια τὴν καρδιὰ μὴν ἡ ἀγάπη φύγῃ...

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Τοῦ πλάνου πρέπει δίστομο μὲς τὴν καρδιὰ μαχαῖρι,
Κατὰ στρίγγλας, μάγισσας, κατὰ θεϊκὴ...
Τρώει τὸ ψεῖδι ἀχόρταγο τ' ἄθωο περιστέρι,
Σὺ σὲ φωλιά παντέρμη μόνχο κατοικεῖ...

ΤΟ ΜΙΣΟΣ

Ἔχω τὴν Κόλασι καρδιὰ καὶ τὸ φαρμάκι αἷμα μου!

Ο ΕΡΩΤΑΣ

Μὲ κυνηγοῦνε κι ἄς κρυφῶ στὸ δέντρο ἀπὸ πίσω,
Καὶ τῶν παρθένων τίς καρδιές μὲ βέλη ἄς τρυπήσω...

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Τρελλόπαιδο! τί ἔκανες... μᾶς πλήγωσες!... Ἀχ!

Ο ΕΡΩΤΑΣ, πετώντας στὸν Οὐρανὸ

Καρδιές ποῦ σαίτεύτηκαν αἰώνια θ' ἀγαπᾶνε!

Πᾶνε...
ΣΤΕΦ. Ι. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ΕΠΙ ΟΘΩΝΟΣ¹

Αἱ πρῶται προδράματι. — Ὁ υἱὸς τῆς Κυρᾶ
Φροσύνης. — Ἡ πρώτη ἡθοποιός. — Ἡ Ἀ-
θηνᾶ Συψώμου. — Τὸ διγάρων τοῦ Ξε-
ξου καὶ ὁ ἵππος τοῦ Παῦδ. — Οἱ πλα-
νιτες τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς.

Τὰ τρόπαια ταῦτα τῶν ἰταλῶν ἀοιδῶν, δὲν πα-
ρεῖχον ἡσυχίαν εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἴδωσι πα-
γιούμενον ἐλληνικὸν θέατρον, διό ἐπρόβαλλον ἀξιώ-
σεις κυβερνητικῆς ἐπιχορηγήσεως ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ
τούτου, ὃν διετύπου ὡς κατ' ἐξοχὴν ἱερόν. Ἡ
Κυβέρνησις ὁμως περὶ ἄλλας σοβαρώτερας ἀνάγκας
τῆς κοινωνίας ἐνδιατρίβουσα δὲν ἔδιδεν οὐδὲ τὴν
ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς ταῦτα, ὅτε μαθηταὶ τινες
φιλότιμοι, ἐκ τῶν ἐνόντων ἀνέλαβον νὰ παραστή-
σωσι καίτοι ἀδίδακτοι, ἀναπληροῦντες τὴν κυβερ-
νητικὴν ἀκηδεῖαν, καὶ κατήρτισαν τοιοῦτοτρόπως
θίασον, οὗτινος ἡ σπουδαιότερα ἑλλείψις ἦτο, ὅτι
ἐστερεῖτο γυναικείων προσώπων. Ἐνεκεν τῶν προ-
λήψεων καὶ τῆς αὐστηρότητος τῶν τότε ἡθῶν,
οὐδεμία γυνὴ ἀπετόλμα νὰ ἐμφανισθῇ δημοσίᾳ
ἐπὶ σκηνῆς. Τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ἀνεπλήρουν ὡς
ἐπὶ Θεσπίδος, νεανίαι, οὐχὶ ὁμως ὅπως τότε φέρον-
τες προσωπίδας γυναικείας, ἀλλ' εἰς τὸ νεαρόν καὶ
γυναικῶδες τῆς ὕψεως των θαρροῦντες. Οὕτω μετὰ
δύο περίπου αἰῶνας ἐν Ἑλλάδι, ἐπανήρχετο τὸ
θέατρον εἰς τὴν ἰδίαν κατὰστασιν ὡς ἐπὶ Σαίξπηρ
ἐν Ἀγγλίᾳ ὅτε τὸ κοινὸν ἐδυσφόρει ἀναμένον πότε ἡ
Βασιλίσσα θὰ ἐξωρίζετο, ὅπως παρουσιασθῇ ἐνώπιον
τῶν θεατῶν. Εἶδε δὲ τὸ θέατρον τότε τὸν εὐστολῆ
καὶ ἀνδροπερέπεστατον Γεώργιον Παράσχον, ὑπο-
κρινόμενον τὴν Πολυξένην τοῦ Ρίξου, τὴν Μαργα-
ρίταν Γκωτιὲ τῆς Κυρίας τῶν Καμελιῶν καὶ τὴν
Φροσύνην τοῦ Ραγκαβῆ.

Τολός· Ἦδε σελ. 321

Περιεργότατον ἀνέκδοτον ἐνθυμούμεθα διηγού-
μενον τὸν μακαρίτην Ραγκαβῆν ἐν σχέσει πρὸς τὴν
παράστασιν τῆς Φροσύνης. Ἐν ᾧ τὰ πάντα ἦσαν
ἔτοιμα ὅπως ἀναβιβασθῇ αὕτη ἐπὶ τῆς σκηνῆς,
προσῆλθεν εἰς τὸν συγγραφεὰ κύριός τις ἀτημελῶς
ἐνδεδυμένος, Δημήτριος δὲ καλούμενος, καὶ παρεκά-
λεσε τοῦτον νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν παράστασιν τῆς
τραγωδίας του, διότι ἡ ἡρώϊς τοῦ δράματος ἦτο ἡ
μήτηρ του.

— Περὶ ἐργον, ἀπεκρίθη ὁ Ραγκαβῆς, ἐγὼ τὴν
Φροσύνην τὴν παρουσιάζω παρθένον καὶ παρθένος
ἀποθνήσκει αὕτη πνιγομένη εἰς τὴν λίμνην.

— Δὲν γνωρίζω πῶς ἀποθνήσκει ἐν τῷ δράματι
ἡ μήτηρ μου, ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ἔχει υἱόν καὶ θυγατέρα.
Πράγματι τῆς Κυρᾶ Φροσύνης θυγάτηρ ἦτο ἡ κυ-
ρία Μούση, ἥς ἄλιν θυγάτηρ ἦτο ἡ κυρία Cone-
bot ἐγκατασταθεῖσα εἰς Παρίσιους. Ἡ πρώτη
παράστασις ἀνεβλήθη, ἀλλ' ἐξευμενισθέντων τῶν
τέκνων τῆς ποιητικῆς ἡρώϊδος κατόπιν, ἡ Φροσύνη
παρεστάθη καὶ ἀρξῆκεν ἀλχημονήτους ἀναμνήσεις
ὁ Θεόδωρος Ὀρφανίδης ὑποδυθεὶς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν.

Ἰνα λάβῃ σημαντικώτερον χαρακτῆρα τὸ θέα-
τρον, κατηρτίσθη ἐπιτροπὴ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ
Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ, ἐπιβλέπουσα τὰ τῆς παρα-
στάσεως καὶ προσπαθοῦσα νὰ καταστήσῃ δημοτι-
κὴν τὴν ἰδέαν τῆς σημασίας τοῦ θεάτρου, σκοποῦν-
τος τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς διανοίας καὶ τὴν
συντέλεσιν τῆς προόδου τῆς φιλολογίας κατὰ τὰς
τότε προκηρύξεις τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀλλὰ δυσχερεῖται
μέγιστα παρενεβόλοντο ἔνεκεν τῆς ἐλλείψεως ὑπο-
κριτῶν, ὁ δὲ Ραγκαβῆς ἵνα στρατολογήσῃ τοιοῦτους,
ἀπεκάλεσε τότε πρῶτον τοὺς ὑποκριτὰς ἡθοποιούς.
ἔκτοτε δὲ καθιερώθη ἡ λέξις αὕτη παρ' ἡμῖν. Καὶ
ἄνδρες μὲν ἐστρατολογήθησαν οἱ παλαιοὶ ἡθοποιοί,
οἱ παίζαντες εἰς Βουκουρέστιον ἀδελφοὶ Ἀλκαῖοι, ὁ
Σωτ. Καρτέσιος, ὁ Ἀριστεάς, ὁ Καπέλλας, ὁ Κυ-
ριακός, ὁ Ἰωάννης Κούγκουλης, ὁ Θεόδωρος Ὀρ-
φανίδης, ὁ Γεώργιος Παράσχος, ὁ Γεώργιος Οἰκο-
νομιδης καὶ ὁ Μπίλερ. Οἱ πλείστοι τούτων ἐρασι-
τέχναι ἀπεσύρθησαν τῆς σκηνῆς καὶ εἰς ἄλλα ξένα
πρὸς τὸ θέατρον ἐπιδόθησαν ἐπαγγέλματα. Ὁ
Ἀλκαῖος ἐγένετο γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῆς
Δικαιοσύνης, ὁ Ἀριστεάς προσελήρθη ὡς δημόσιος
ὕπαλληλος, ὁ Παράσχος ἐγένετο ἰδιαιτέρος γραμ-
ματεὺς τοῦ Κωλέττη, ὁ Ὀρφανίδης καθηγητὴς τοῦ
Πανεπιστημίου, ὁ Μπίλερ ἐπαρχος καὶ σατυρικός
ποιητής, τοῦ ὁποίου τὸ ἀναφερόμενον δίστιχον εἰς
τὴν νύκτα τῆς 3 Σεπτεμβρίου

ἀντιστάσεως μὴ οὔσης

Ἐσπασαν ἀρεμάνιως τοὺς φανούς τῆς πρωτευούσης,
φέρεται εἰς τὰ στόματα πάντων μέχρι τῆς σήμερον.
Οἱ λοιποὶ ἀφωσιώθησαν εἰς τὸ θέατρον.

Ἀλλ' εἰς μάτην ἡ ἐπιτροπὴ ἐζήτηε τὴν γυναῖκα,
ἥτις θὰ ἐτόλμα ν' ἀνέλθῃ τὴν σκηνήν. Τὸ ἐλλήνι-
κὸν θέατρον ἐλειτούργει ἀπὸ τοῦ 1836, πλὴν μόλις
περὶ τὰ τέλη τοῦ 1842 ἀνεκαλύφθη αὕτη. Ἰδοὺ
πῶς ὁ πρόεδρος τῆς θεατρικῆς ἐκείνης ἐπιτροπῆς
ἀφηγεῖται τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς: «Ἡμέραν τινὰ ἐν
ᾧ ἐξετελοῦντο αἱ δοκιμαὶ νέου τινὸς δράματος,
ἐπαρουσιάσθη γυνὴ τις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως,